

Ninkotwaaso Kikentamaawin Ciihtahikewin Wiicihiwewin

**Kakina Minoyaawin – Tepwewin Akinepiihikan
Oniikihikok miina Okanawenimaawasok**

Ciihtahikewin mii peshik maawac kaa mino wiicihiwemakak mino ayaawinink. Ciihtahikewinan kipitinikemakanon aashoohiwewinink miina aahkosiwinink. Mashkiki kiwiicihik kimiiyawini ci nisitawinawaanic miina cimii kaanaan manicooshencan miina aahkosiwi manicooshan.

Tahso ishkoniiyahki, mashkikiikwek oka ciihtawaawaan ninkotwaahso kaa pimi ishkoniniic Anishininiikaank kaa kapeshic manicoosh (HPV) ciihtahikan, okonaahpinewin B ciihtahikan, miina owiintipink aahkosiwin ACYW ciihtahikan.

Aaniinihi niniicaanishish ohoweniwan kewinci ciihtahonc?

Ciihtahowewinan owiiceton miyawini cimiikaataminic aahkosiwinini weti niikaan naanta aahkosiwi manicooshan ci mashkawaatoc miyawini naatamakewinini. Ciihtahikewinan maawac minosewanon miininc kiniicaanishish ekaa mashi aashohikoc aahkosiwi manicooshan/manicooshencak kaa aahko sihshkaakewaac, maawac tash kiciinentaakwan ci ciihtahontwaa ekaa mashi aahkosiwaac.

Kaa miininc minikok kaa ciihtahikaniwic apinonciishish, kakina mashkikiin minosewanon ekaa eyaahkosc (kekaat 95% owiicihikon).

Ohoweniwan mashkikiin kaawin akintehsinonan.

Kaawin ohoweniwan ciihtahikanaapon pimaatisihsiwak aahkosiwi manicoosh/manicooshencak, eka cikii aashoohiwec.

Kakina oshkaatisak cikii ciihtahontwaapan Anishininiikaank kaa kapeshic manicoosh onci, owiintipink aahkosiwin, miina okonaahpinewin B. Ciihtahikewinink maawac kikakii mino wiicihaa ki niicaanishish aahkosi winink, maawac ci kici aahkosc miina eshkan ci onsaamaahpinec.

Awanen Anishininiikaank kaa kapeshic manicoosh (HPV)?

Anishininiikaank kaa kapeshic manicoosh nitaa aashohiwe kika ociiciikom ki wapuyaank miina piiwaapik manicoosh kishtikwaanink, kikwayawaank, miina ki wapuyaank. Kaawin ayaahsinon kewinci kikencikaatek ci opiwaapikomanicooshimiyan miina naanta mitaahsomitana Manitobans mikikaateni HPV ehoppiwaapiko manicooshimic tahso yaki.

Anishininiikaank kaa kapeshic manicoosh aashohiwe kaa wiipemiminc awiyan. Kekaat 80% awiyak oka aashohikowaan Anishininiikaank kaa kapeshinic manicooshan minikok ke pimaatisic.

Anishininiikaank kaa kapeshic manicoosh mashkiki kikanawenimikon shaankahso HPV aahkosiwinan ekaa ci aahkosiyan ohowe tash inishkaakemakan:

- 90% otikwewinink miina otiyink tashi piiwaapiko manicooshiwaahpine,
- 60% wiinakaank kaashi piiwaapiko manicooshiwahpinewaac,
- 90% owapuyaank tashi ociiciikomi, miina
- kotakiyan piwaapik manicooshiwaahpinewin kishtikwaanink, kikwaya waank miina kiwapuyaank.

Kekonen wiintipink aahkosiwin?

Wiintipink aahkosiwin maawac kici aahkosiwin akawaac 10% kaa aashohin twaa onihsikonaawaa miina 10 minikok 20% kaa shaapweewaac mishtahi owiintip nishiwanaatanini, ekaa ewinsitec, naanta ekaa ekii wahkawinih ketaac naanta ohkaatan.

Ihiwe tash kaawinciisihsek paahpahkaan aahkosihskaake wiintip manicooh cenc. Manicooh ayaashohiwe awiyan kaa osihshotaminic, aatisiinic, naanta etashiikamiwaac kekonini otaahkosiin kaakii tahkwantaminic. Pikwawiya takii aahkosi wiintipaahpinewin shaakoc apinociishish ekaa mashi kaa niyaananoyahkiiwenec owahkenanikon, miina kaye oshkaatis miina kici ahaak.

Owiintipink aahkosiwin kaa maamawishkaamakahk (Men-C-ACYW) mashkiki kiwiicihikon ekaa ci aahkosihskaakoyan kaa onciimakahkin A, C, Y miina W.

Ninkotwaaso Kikentamaawin Ciihtahikewin Wiicihiwewin

Kekonen okonaahpinewin B?

Okonaahpinewin B manicoosh kaa miikaatank okonini. Kiishpin kitaashohikowin ekaa kipiciimakahk piiwaapiko manicoosh miina kikon ta ishkwa nokiimakan. Okonaahpinewin B onci aashohiwemakan peshihshiniyan naanta maakwa migoyan, (tapishkoc maamaw aapacih toyek kisihsaapitehon), wiipemac awiya, naanta miyawaapo ci tookinaman (tapishkoc omisko) awiya kaa aahkocic.

Mishiin apinonciishihshak kaawin waapankii aahkosihsin paanimaa okon kaa ishkwa nishiwanaataninik. Nawac awiya kaa oshkaatisic owiintipaahpinewin B, mihiwe iitok kaape ahpin opimaatisiwinink ihiwe ciinaahpinec.

Okonaahpinewin B mashkiki kika naatamakon ekaa ci okonaahpineyan B. Kaawin kika wiicihikosiin pahkaan inaahpinewinan, taapishkooc A naanta B okonaahpinewinan.

Aan eshi miikiwaaniwank mashkikiin?

Mashkikiikhwem miikiwewak mashkikiini eciihtawaawaac apinonciishihshan kiniicaanishihsh otishkoniiwikamikonk. Kiniicaanishihsh kaawin ehta peshik mashkikiini ta miinaahsiin tahswaa kiiwikec. Kiishpin kiniicaanishihsh panahank peshik naanta niishwaa ociihtahokowin, naanta omiiyaw naatamaakewinink ishi aahkocic, ahti kanosh ki mashkikii kwem.

Awanen EKAA kemiininc Anishininiikaank kaa kapeshic manicoosh, okonaahpinewin B naanta owiintipink aahkosiwin kaa maamawishkaamakahk (Men-C-ACYW) mashkiki?

Tashintamaw ki mashkikiikhwem kiishpin kiin naanta kiniicaanishihsh(ak):

- kii kici aahkosihshkaakoyan ishkwa ciihtahokoyan Anishininiikaank kaa kapeshic manicoosh okonaahpinewin B naanta owiintipink aahkosiwin kaa maamawishkaamakahk Men-C-ACYW mashkiki; naanta
- aahkosihshkaakoc piko kekonini kaa kikisink mashkikaank.

Pikwawiya kaa kici kishisoc paanimaa naake minoyaac cicihtahikaniwic. Mashkiki kiyaapic takii ciihtahikaaniwan kiishpin pankii aahkosiyan taapish koc akik.

Iitok ke ishiyaayan aahkosihshkaakoyan mashkikiin

Health Canada ototaahpinaan mashkikiin eshkwa naakacitoc cimino naakwaninik miina cimoskaakemakaninik. Nawac kika minoyaa ci ciihtahokoyan apiici wiin aahkosihik Anishininiikaank kaa kapeshic manicoosh, okonaahpinewin B naanta owiintipink aahkosiwin. Mii keshiyaayan ishkwa ciihtahokoyan kaye keka tewis, ci miskwashake yan naanta ci paakihseyan kaakii ishi ciitahokiyan. Aaninta apinonciishihshak ta kishisowak, ci wii nipaawaac, ekaa ciwii wiiksi nic naanta ci macicihakishiic. Pankii aahkosiwak miina peshik naanta niishokiishikaa pimahpinewak. Acetaminophen (tapishkoc Tylenol®) otahpinan kishisoyan naanta tewisiyan.

Acetylsalicylic acid-ASA (tapishkoc Aspirin®) EKAA WIIHKAA ci miinintwaa apinonciishihshak maawac cikiciinaahpinewaac ohkoni waank miina owiintipiwaank kici aahkosiwinini eshiniikaatek Reye's Syndrome.

Kici aahkosihshkaakoyan kiciinentaakwan shaakoc waawiikaata ihiwe awiya otinishkaakon mashkikiini. Kici waawiihkaata tapishkoc pici paakinaanikoyan. Ke inishkaakemakahk kaye takii ishinaakwahk cipapiikhwashkiseyan, ci aanimanaamoyan, naanta cipaakikoneweseyan miins kiwiinkwaanink. Kiciinentaakwan ci ayaayan mashkikii wikamikonk niyaananoshaapi tipahi kanens ci kanawenimikoyan ishkwa ciihtahokoyan. Kiishpin naanta inishkaakoyan ishkwa maacaayan maskikii wikamikonk, kanoonsh 911 naanta ciishaayan keshi peshowahk mashkikii wikamikonk ci wiicihikoyan.

Aati aatotan kekon kaa kiciisiseyan naanta kaa koshko aahkosihshka koyan mashkikiikhwekaank.

Kaa masinipiihikaatek ki kanawenimikowin

Kahkina ciihtahowewinan ani masinahikaatewan awiya ociihtahokowi pepanomink Manitoba Ociihtahowe Piincipiihikewinink.

Ohowe piincipiihikewin wiicihiwemakan:

- kimashkikiikhwem kewinci kikentank kekonenan kaakii ciihtahokoyan kiin miina kiniicaanishihsh(ak) aasha,

Ninkotwaaso Kikentamaawin Ciihtahikewin Wiicihiwewin

- kaani oshicikaatekin kicihtahokiwiwepanon naanta ehpi wiintamaa koyan ekii aanswesek kicihtahokowin,
- aahkosiiwi anokiinaakanak cinaanaakatawentamiwaac eshi minwanokii makaninik ciihtahikewi mashkikiin ekaa ci aahkosinaaniwaninik.

Wii kikentaman aanti ke ontinaman ki ciihtahokowipepan, kiiwiken:
www.manitoba.ca/health/publichealth/cdc/div/records.html.

Awiya Otaahkosiiwepapanom Onaahkonikewin okanawentaanan kitipaacimowinan miina/naanta kiniicaanishihsh(ak). Kikakii kaatoonan kitaahkosiiwepapanomiwaa miina/naanta kiniicaanishihsh(ak) ekaa ci waapantamiwaac aahkosiiwi anokiinaakanak. Kiyaapic wii kikentaman wiintamaakewin, ohomaa ishi masinahiken:
www.manitoba.ca/health/publichealth/surveillance/phims.html.

Kiyaapic wii kikentaman okonaahpinewin B, Anishiniikaank kaa kapeshic manicoosh miina owiintipink aahkosiwin, ayamihtaaw owiintamaakewini waa, eshi ahtenik:
www.manitoba.ca/health/publichealth/cdc/div/vaccines.html.

Wiihkikentaman aanapii otishkoniik ke ciihtahontwaa miina wii waapanta man wiintamaakewin pahkaaniishwewinink ishi masinahiken:
www.manitoba.ca/health/publichealth/cdc/div/sip.html.

Kiyaapic wii kikentaman okonaahpinewin B miina Anishiniikaank kaa kapeshic manicoosh piiwaapihk manicooshahpinewinan, kiiwiken CancerCare Manitoba otakocikanink:
cancercare.mb.ca/vaccines.

Kikakii tash kaye:

- kanosh ki mashkikiikhwem
- kanosh Health Links – Info Santé weti Winnipeg 204-788-8200; naanta ekaa kaa tipahikaatek pahkaan piinci Manitoba 1-888-315-9257

Ohomaa cikaatewepahan wii pawaatesicikeyan CancerCare Manitoba pawaatesicikan Anishiniikaank kaa kapeshic manicoosh miina okonaahpinewin B

Ohomaa cikaatewepahan wii pawaatesicikeyan owiintipink aahkosiwin miina mashkikiin

